

УДК 339.543-047.64:355.01(477)

Личкун Ліза,
*здобувачка вищої освіти, група ТЕБ-21-1,
Державний податковий університет,
Цимбалюк Світлана,*
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри митної справи
та товарознавства,
Державний податковий університет,
м. Ірпінь, Україна*

ТЕХНІЧНЕ ОСНАЩЕННЯ МИТНИЦІ ЯК КЛЮЧОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Liza Lychkun,
*higher education student, TEB 21-1,
Svitlana Tsymbaliuk,*
*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department
of customs affair and commodity science,
State Tax University,
Irpın, Ukraine*

TECHNICAL EQUIPMENT OF THE CUSTOMS OFFICE, AS A KEY TOOL FOR ENSURING THE CUSTOMS SECURITY OF THE COUNTRY DURING WAR

Наявність чітко визначених та захищених кордонів є основою для стабільного розвитку держави. Митний контроль відіграє важливу роль у забезпеченні державної безпеки, захисті економічних інтересів та сприянні міжнародному співробітництву. Це включає як митно-тарифне, так і нетарифне регулювання, що допомагає контролювати потоки товарів і запобігати контрабанді. Важливість контролю за товарами, що переміщуються через митний кордон України обумовлена фінансовими та економічними наслідками торгівлі контрафактною продукцією та контрабандною. Результатом чого є зменшення надходжень мита та митних платежів до бюджету, пригнічення розвитку легального виробництва і обмеження умов для забезпечення

розширеного відтворення та виходу національної економіки на якісно новий рівень функціонування, а також інші фактори, що обмежують розвиток національної економіки країни.

Митний контроль, як основний засіб дотримання норм діючого законодавства у сфері митної справи, є ключовим інструментом гарантування національної безпеки України [1]. Тому з метою здійснення якісної перевірки для митниці є необхідним застосування технічних засобів митного контролю – це комплекс спеціалізованих категорій приладів та інструментів. ТЗМК митники використовують саме під час митного контролю всіх видів об'єктів, що перетинають державний кордон задля виявлення серед них матеріалів, речовин і предметів, заборонених до ввезення та вивезення, або таких, що не відповідають декларації або іншим товаросупровідним документах [2].

З початком війни в Україні наслідки призвели не лише до масштабної міграції людей, а також до кардинальних змін ланцюгів поставки товарів і ТЗ в Україну. Однак ефективне впровадження Держмитслужбою державної митної політики відіграла значну роль у підтримці митної безпеки та захисту митних інтересів України, також у надходженнях до державного бюджету, тому як результат, на початку воєнного стану своєчасно перемістила необхідні ресурси з небезпечних територій та, відповідно, перерозподілила кошти між митними органами, що дало змогу продовжити її належне функціонування. З початком повномасштабного вторгнення Державна митна служба України загалом забезпечила виконання своїх основних функцій та повноважень. Проте постала проблема із забезпеченням у достатній кількості сучасних і ефективних технічних засобів митного контролю. Сьогодні критично низькою є кількість скануючих систем, а контроль недостатньо автоматизований [3].

Виявлено, що поширені норми покращення підрозділів митних органів технічними засобами митного контролю не переглядались понад 13 років і значною мірою вже не актуальні. План заходів з оснащення пріоритетних пунктів пропуску на 2021–2023 роки, затверджений Урядом, не профінансувався у достатньому обсязі, тож Держмитслужбі вдалося виконати лише три з 110 запланованих заходів. Це суттєво ускладнює ефективне здійснення митного контролю, оскільки більше половини технічних засобів митного контролю вичерпали свій ресурс, а понад чверть – потребують списання.

Однак, тільки 11 % вантажних пунктів пропуску морського сполучення забезпечені скануючими системами, а вантажні пункти пропуску залізничного сполучення взагалі не мають у своєму розпорядженні таких систем. Стаціонарні сканери або скануючі системи стаціонарного типу – це спеціальне обладнання, призначене для виявлення товарів, що переміщуються прихованими серед інших товарів, задекларованих до переміщення. При цьому через неухвалення посадовими

особами Держмитслужби своєчасних і ефективних управлінських рішень, не введено в експлуатацію п'ять вагових комплексів, а сім вантажних систем п'ять років поспіль використовувалися в тестовому режимі.

«Питання в тому, що навіть укомплектовані сучасним обладнанням пости не мають достатньо кваліфікованого персоналу, який вміє ним користуватися. Як наслідок, лише 6,2 % загальної ваги імпортованих товарів та 3,7 % загальної ваги експортованих товарів протягом періоду, що досліджувався, були ввезені (вивезені) через пункти пропуску, обладнані скануючими системами» [4].

Досліджуючи питання, встановлено, що системні недоліки у діяльності Держмитниці значною мірою зумовлені неналежним внутрішнім контролем. «Тому можемо сформулювати рекомендації щодо удосконалення роботи митниці та здійснення митного контролю:

- підвищення ефективності використання таких засобів, що є в наявності; та врегулювання питань покращення забезпечення митних органів технічними засобами митного контролю;

- зростання якості митного контролю;

- розробка нового реалістичного плану заходів з облаштування пріоритетних пунктів пропуску для автомобільного, залізничного, морського сполучення в межах чинних нормативно-правових актів стратегічного значення;

- організація заходів, покликаних на покращення захисту Єдиної автоматизованої інформаційної системи митних органів, забезпечення повної інтеграції інформаційних ресурсів, автоматизації та верифікації процесів інформаційної діяльності;

- доопрацювання форм реєстрів ризиків та нормативних документів, які врегульовують функціонування автоматизованої системи управління ризиками;

- запровадження ефективного внутрішнього контролю та підвищення рівня кваліфікації митників» [5].

Не дивлячись на недоліки у функціонуванні митниці щодо оснащення технічних засобів для митного контролю, можемо відзначити, що все ж таки під час війни відбулися певні позитивні зміни в напрямі укомплектування митних постів ефективними технічними засобами від західних партнерів. Згідно опублікованої інформації від Державної митної України, українські митники на 12 пунктах пропуску на кордоні з Європою вже в цьому році почнуть застосовувати ручні системи для виявлення сторонніх вкладень у транспортних засобах. До Держмитниці вже надійшло 10 портативних рентгенівських апаратів зі зворотним розсіюванням. В загальній кількості, за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), буде використано 20 таких рентген-сканерів. У найближчий час планується проведення розширеного навчання для операторів систем сканування. Це обумовлено специфікою роботи приладів у різних операційних режимах залежно від типів і розмірів транспортних засобів.

Оскільки покращення митного контролю перш за все залежить від кваліфіковано навченого персоналу, які в свою чергу матимуть удосконалені знання щодо роботи з обладнанням. Використання портативних сканерів дозволить без залучення стаціонарних та мобільних рентгенівських установок на важких комерційних шасі сканувати транспортні засоби та виявляти там сторонні вкладки, а також прискорить процедуру огляду й перевірки транспортних засобів та унеможливить переміщенню заборонених речовин через державний кордон. Адже вже за першу половину 2024 року на митниці виявлено порушень на 13 млрд грн., яке було конфісковане. Тому перезавантаження та покращення роботи митниці необхідне вже зараз.

У Держмитниці повідомляють про реалізацію низки проєктів, спрямованих на підвищення ефективності роботи митних підрозділів у пунктах пропуску. А саме, це включає встановлення стаціонарних сканувальних систем для залізничних вагонів та контейнерів, мобільних сканувальних систем, вагових комплексів для вимірювання маси транспортних засобів, систем керування дорожнім рухом (TMS), навантажувачів та товарних ваг.

Таким чином, доцільно зауважити, що митна безпека в умовах повномасштабної війни має значний вплив на економіку та безпеку країни. Важливою є ретельна аналітика ситуації на зовнішньому ринку та на фронті, врахування стратегічних інтересів держави та забезпечення національної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Резнік Н. П., Боровик Т. В. Митна справа та митна політика держави. *Молодий вчений*. 2022. № 9 (109). С. 162-165. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-9-109-34>
2. Про затвердження Порядку використання, забезпечення та обліку технічних засобів митного контролю в митницях ДФС: наказ Державної фіскальної служби України від 28.07.2015р. *LIGA360*: веб-сайт. URL: <http://surl.li/tsmcfh> (дата звернення: 03.11.2024).
3. Волокіта Віктор. Митники пришвидшать огляди на кордоні з Європою новими рентген-сканерами (21.08.2024р.). *Економічна правда*: веб-сайт. URL: <http://surl.li/vmtvvq> (дата звернення: 07.11.2024).
4. Митниця упоралася з викликами воєнного стану, але її технічне забезпечення потребує радикального оновлення (26.09.2024р.). *Рахункова палата*: офіційний веб-сайт. URL: <https://rp.gov.ua/PressCenter/News/?id=2146> (дата звернення: 11.11.2024).
5. Накліцький Дмитро. Митне оформлення товарів на період воєнного стану: ключові новації для бізнесу (12.04.2022р.). *LIGA360*: веб-сайт. URL: <http://surl.li/ijfdth> (дата звернення: 10.11.2024).

**ПАНЕЛЬ 5. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
МИТНОЇ БЕЗПЕКИ ТА СПРОЩЕННЯ ПРОЦЕДУР
МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ**

Дунда Дарія, Цимбалюк Світлана

АЕО: СТАТУСНІ ПЕРЕВАГИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ..... 110

Заяц Віктор, Хома Валерій

СПІВРОБІТНИЦТВО У БОРОТБІ З КОНТРАБАНДОЮ:
НАРОЩУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ 114

Іванченко Едуард

МИТНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ЗАХОДИ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ..... 118

Личкун Ліза, Цимбалюк Світлана

ТЕХНІЧНЕ ОСНАЩЕННЯ МИТНИЦІ
ЯК КЛЮЧОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
МИТНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ 122

Микитенко Тетяна, Держак Наталія, Борса Вадим

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПІДХОДУ
У РЕГУЛЮВАННІ МИТНИХ РЕЖИМІВ В УКРАЇНІ..... 126

Неліпович Олена

ОСНОВНІ УМОВИ ТА ВИПАДКИ ПРОВЕДЕННЯ
ПОСТ-МИТНОГО КОНТРОЛЮ ПІСЛЯ ЗАВЕРШЕННЯ
МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ 130

Руда Тетяна

ПОСТ-МИТНИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ:
ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ 134

Солоп Анастасія, Чорна Тетяна

ЕКСПОРТ ВІТЧИЗНЯНИХ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ:
ДОТРИМАННЯ ВИМОГ УКРАЇНИ ТА КРАЇН-ПРИЗНАЧЕННЯ 137

УДК 336.221.4(477)(06)
ББК 65.9(4Укр)261.4я431
Т 65

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Державного податкового університету
(протокол № 11 від 25 березня 2025 року)*

Т 65 **Трансформація фіскальної політики в умовах євроінтеграції**
[Електронне видання] : збірник матеріалів XV Міжнародної науково-практичної конференції, Ірпінь, 22 листопада 2024 року. Частина 2. – Ірпінь : Державний податковий університет, 2025. – 164 с. – PDF-формат ; мережеве видання ; інституційний репозитарій. ISBN 978-966-337-755-1

У збірнику представлено матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції «Трансформація фіскальної політики в умовах євроінтеграції», яка відбулася 22 листопада 2024 року.

***Наукові тези опубліковано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст матеріалів несуть їхні автори.***

УДК 336.221.4(477)(06)
ББК 65.9(4Укр)261.4я431